

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Přírodovědecká fakulta

katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

**ANALÝZA ATRAKTIVITY METROPOLITNÍCH
AREÁLŮ PRO ZAHRANIČNÍ INVESTORY**

Bakalářská práce

Jan Procházka

Praha 2007

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Pavel Csank

Úvodem:

Rád bych poděkoval Mgr. Pavlu Csankovi za odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi poskytoval při realizaci předložené práce.

Prohlašuji, že jsem předloženou bakalářskou práci vypracoval samostatně pouze s použitím uvedené literatury.

V Praze 10. 8. 2007

OBSAH:

1	ÚVOD	5
2	DEFINICE, MOTIVY, REALIZACE, LOKALIZACE A DŮSLEDKY PZI .7	7
2.1	DEFINICE PZI.....	7
2.2	NADNÁRODNÍ KORPORACE A JEJICH MOTIVACE PRO REALIZACI PZI.....	8
2.2.1	<i>Porterův diamant konkurenčních výhod</i>	9
2.2.2	<i>Dunningovo „Eklektické paradigma“</i>	10
2.3	MOTIVY REALIZACE PZI VE VYBRANÉM REGIONU.....	10
2.4	PZI A JEJICH DŮSLEDKY PRO HOSTITELSKOU ZEMI.....	11
2.5	SÍDELNÍ HIERARCHIE A JEJÍ VÝZNAM PRO PŘÍLIV PZI	12
3	DATA A METODOLOGIE.....	14
4	ANALÝZA POSTAVENÍ ČR V RÁMCI STŘEDNÍ EVROPY A ATRAKTIVITY METROPOLITNÍCH AREÁLŮ PRO ZAHRANIČNÍ INVESTORY.....	18
4.1	POSTAVENÍ ČR V RÁMCI STŘEDNÍ EVROPY	18
4.2	VÝVOJ OBJEMU PZI V ČR A ROZMÍSTĚNÍ DO METROPOLITNÍCH AREÁLŮ.....	20
4.3	ROZLOŽENÍ OBJEMU PZI DO JEDNOTLIVÝCH METROPOLITNÍCH AREÁLŮ	25
4.4	PODNIKY POD ZAHRANIČNÍ KONTROLOU V METROPOLITNÍCH AREÁLECH.....	29
4.5	KVALITATIVNÍ HODNOCENÍ METROPOLITNÍCH AREÁLŮ	31
4.6	ZHODNOCENÍ ROZLOŽENÍ PZI V ZÁVISLOSTI NA KVALITĚ LIDSKÉHO KAPITÁLU METROPOLITNÍCH AREÁLŮ	36
5	ZÁVĚR	38
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	40
6.1	LITERATURA	40
6.2	VYSOKOŠKOLSKÉ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE	42
6.3	PRAMENY.....	42

Seznam obrázků a tabulek:

<i>Tab. 1 – Okresy přiřazené k metropolitním areálům</i>	16
<i>Obr. 1 – Vývoj stavu PZI ve vybraných zemích Evropy</i>	19
<i>Obr. 2 – Zvýšení stavu PZI na hlavu ve vybraných zemích Evropy 1993 - 2005</i>	19
<i>Obr. 3 – Vývoj stavu a přílivu PZI do ČR</i>	20
<i>Tab. 2 – Vývoj objemu PZI mířících do metropolitních areálů</i>	21
<i>Tab. 3 – Vývoj podílu metropolitních areálů na stavu PZI v Čechách</i>	21
<i>Tab. 4 – Vývoj podílu PZI v regionech na stavu PZI v metropolitních areálech</i>	22
<i>Obr. 4 – Vývoj podílu PZI v metropolitních a nemetropolitních regionech</i>	23
<i>Tab. 5 – Vývoj stavu PZI v českých a moravských metropolitních areálech</i>	23
<i>Tab. 6 – Koncentrace PZI a obyvatel do sledovaných regionů v roce 2005</i>	24
<i>Obr. 5 – Vývoj stavu PZI na obyvatele v metropolitních areálech</i>	25
<i>Tab. 7 – PZI na obyvatele v tis. Kč a změna stavu PZI v %</i>	26
<i>Tab. 8 – Porovnání koncentrace PZI, EA a obyvatelstva do metropolitních areálů</i>	27
<i>Obr. 6 – Vývoj stavu PZI v jednotlivých metropolitních areálech</i>	28
<i>Tab. 9 – Počet podniků pod zahraniční kontrolou na tisíc obyvatel</i>	29
<i>Obr. 7 – Podniky pod zahraniční kontrolou v metropolitních areálech ČR</i>	30
<i>Tab. 10 – Kvalitativní analýza metropolitních areálů</i>	31
<i>Obr. 8 – Podíl vysokoškoláků na obyvatelstvu v metropolitních areálech</i>	32
<i>Obr. 9 – Počet studentů na 1000 obyvatel metropolitních areálů</i>	33
<i>Obr. 10 – Výzkumné a vývojové organizace v metropolitních areálech</i>	35
<i>Tab. 11 – Korelace kvalitativních ukazatelů se stavem PZI na hlavu a její vývoj v čase</i>	36

1 Úvod

Světová ekonomika se v posledních třiceti letech dvacátého století začala integrovat. Původní internacionalizace přerostla v globalizaci. Globalizace se projevuje prostřednictvím obchodu, pohybu kapitálu a informací a vzájemně provázané sítě vlastnictví a řízení nadnárodních korporací (dále NNK). Hranice států v globální ekonomice pomalu přestávají hrát roli, což platí hlavně pro ekonomicky vyspělé země (Cihelková, 2001). Ekonomickou globalizací dochází k přidání globální úrovně organizace a integrace ke stávajícím národním a regionálním systémům, a to včetně jejich vzájemného vertikálního propojení (Sýkora, 2000).

Česká republika od roku 1989 prošla složitým ekonomickým vývojem. Bylo to období přechodu od totalitního politického systému s centrálně plánovanou ekonomikou k demokratické společnosti s tržním hospodářstvím a zařazení se do globální ekonomiky. V případě České republiky nemá tento proces obdoby, jelikož žádná země světa nebyla socializována, i když měla dřívější zkušenost s příslušností k nejvyspělejším zemím světa. Dřívější orientace na trhy západní Evropy, byla po II. Světové válce násilně přetřhána a české výrobky se začaly vyvážet do socialistických zemí (Tomeš, 1996). Česká ekonomika potřebovala po roce 1989 zvýšit kvalitu a konkurenceschopnost svých výrobků, aby mohla opět dodávat na západní trhy. K zvýšení konkurenceschopnosti a kvality českých výrobků v 90. letech dokazatelně přispěly i Přímé zahraniční investice (dále PZI), které investovaly zahraniční firmy v ČR (Blažek, 2001). K prozápadní orientaci přispěl i vstup do EU v roce 2004.

Samotná práce se zabývá rozmístěním PZI mezi metropolitními areály v ČR a skládá se ze dvou částí. V té úvodní jsou stručně diskutovány faktory ovlivňující příliv k PZI na základě diskuse s literaturou. V druhé části byla provedena vlastní analýza atraktivity metropolitních areálů ČR pro zahraniční investory.

Na úvod druhé části se práce zabývá postavením ČR, jako příjemce zahraničních investic a úspěšností Česka oproti ostatním státům Evropy. Dále je zhodnoceno rozmístění PZI do metropolitních areálů z hlediska makropolohy. Metropolitní areály byly pro tuto část rozděleny do tří skupin na Prahu, české a moravské metropolitní areály. Následně byla zvlášť zhodnocena i úspěšnost jednotlivých areálů. V návaznosti na tyto výsledky byla úspěšnost, či neúspěšnost areálů vysvětlena pomocí kvalitativní analýzy. Jako pomocné ukazatele bylo pro kvalitativní analýzu použito rozmístění vědy a výzkumu (dále VaV), počet studentů vysokých škol (dále VŠ) v metropolitních areálech a rozdíly v kvalitě lidského kapitálu.

Cílem práce je zhodnotit atraktivitu metropolitních areálů pro zahraniční investory. I když je v úvodu nastíněna pozice Česka, jako příjemce PZI v rámci Evropy a hlavně nových zemí EU, dále se práce již zabývá rozložením investic mezi Českými metropolitními areály a snaží se potvrdit tři základní hypotézy:

- I. PZI se budou stále více koncentrovat do metropolitních areálů, jelikož k nám budou přicházet spíše trh rozvíjející PZI s vyšší přidanou hodnotou, které budou nahrazovat dřívější exportně orientované investice (Srholec, 2004). Firmy se budou snažit více využívat aglomeračních výhod a kvalitnějšího lidského kapitálu metropolitních areálů. (Blažek, Uhlíř, 2002; Hampl, 2005)
- II. Podíl investic mířících do českých metropolí bez Prahy, bude z počátku vyšší než podíl investic mířících do moravských metropolí, v závislosti na jejich výhodnější makropoloze (Žížalová, 2003), ale tento rozdíl se bude postupně snižovat, v důsledku zvyšování významu polohy středisek v sídelní hierarchii (Hampl, 2005).
- III. Na počátku sledovaného období nebude faktor lidského kapitálu, vědy a výzkumu ovlivňovat lokalizaci PZI takovým způsobem, jako na konci sledovaného období. Do ČR totiž začnou více přicházet PZI s vyšší přidanou hodnotou, které potřebují kvalitnější lidský kapitál a budou více využívat aglomeračních výhod metropolitních areálů (Srholec, 2004; Blažek, 2001). Úspěšnost jednotlivých metropolitních areálů, bude tak více záviset na jejich kvalitě.

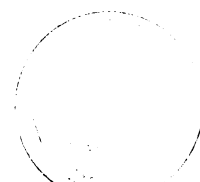
2 Definice, motivy, realizace, lokalizace a důsledky PZI

V důsledku globalizace finančních toků můžeme mluvit o mezinárodním pohybu kapitálu, který se projevuje hlavně investicí úspor získaných v jedné zemi do země jiné. Mezinárodní pohyb kapitálu se dělí na krátkodobý a dlouhodobý. Nás bude zajímat dlouhodobý v jehož důsledku můžeme hovořit o efektivnější alokaci úspor, neboť zahraniční investice většinou plynou do zemí, ve kterých se nejlépe zhodnotí (Cihelková, 2001). Investice vznikají rozhodnutím firmy internacionalizovat svoji počáteční výhodu, čímž se z ní stává nadnárodní korporace (Dunning, 1993; Porter, 1990).

Aktivity NNK hrají významnou roli při restrukturalizaci české ekonomiky. Od roku 1998 dosahuje příliv PZI na obyvatele či v poměru k HDP nejvyšších hodnot mezi novými členskými zeměmi EU (Srholec, 2004). Země Víšegrádské čtyřky spolky v roce 2003 asi 2/3 investic mířících do zemí střední a východní Evropy (Žižalová, 2004). Ve zpracovatelském průmyslu je dokonce více jak polovina produkce soustředěna do podniků pod zahraniční kontrolou a podíl neustále roste. Postupnou cenovou a mzdovou konvergencí k EU se investice přilákané levnou pracovní silou začínají postupně přesouvat dále na východ. Mezeru po nich je tedy potřeba zaplnit investicemi s vyšší přidanou hodnotou (Srholec, 2004).

2.1 Definice PZI

Přímou investicí zahraniční společnosti v ČR se rozumí tuzemský podnik, v němž má zahraniční společnost podíl na základním kapitálu nebo hlasovacích právech 10 % a více. Jedná se většinou o dlouhodobý vztah, mezi investorem a firmou do které přímá investice plyne (ČNB, 2005). Podle procenta podílu investora na základním kapitálu

nebo hlasovacích právech můžeme společnosti dělit na **přidružené společnosti** (10 – 50% podíl), **dceřiné společnosti** (více než 50% podíl) a **pobočky** (100% podíl).

Za součást přímé zahraniční investice je považován kromě podílu na základním kapitálu také reinvestovaný zisk a ostatní kapitál, zahrnující úvěrové vztahy s přímým investorem. Všechny tyto položky jsou započítány v objemu PZI (ČNB, 2004).

- **Základní kapitál** zahrnuje vklad investora do základního kapitálu společnosti, základní kapitál v pobočkách, všechny podíly v dceřiných a přidružených společnostech (ČNB, 2004).
- **Reinvestovaný zisk** je podíl přímého investora v poměru k přímé majtkové účasti na hospodářském výsledku nerozděleném formou dividend (ČNB, 2004).
- **Ostatní kapitál** zahrnuje přijaté a poskytnuté úvěry, včetně dluhových cenných papírů a dodavatelských úvěrů, mezi přímými investory a jejich dceřinými společnostmi, pobočkami a přidruženými společnostmi (ČNB, 2004).

2.2 Nadnárodní korporace a jejich motivace pro realizaci PZI

Firmy a ne státy v současné době bojují v přední linii mezinárodního obchodu. Firma může ve svém domovském státě získat počáteční výhody, ale ty poté musí umět využít k přechodu na globální trh. Při přechodu firmy z domácího trhu na globální, se z ní stává nadnárodní korporace. NNK můžeme definovat jako firmu, která vlastní aktiva ve více než jedné zemi a podílí se na zahraničních investicích (Dunning, 1993; Porter, 1990). Poté již záleží na firmě a její strategii, jak dokáže využít počáteční výhody. Soupeření mezi firmami na globálním, ale i regionálním trhu, je nikdy nekončící proces hledání nových výhod a boj s konkurenčními firmami k jejich ochraně. Každé odvětví průmyslu je jedinečné a každé potřebuje rozdílné podmínky a každý stát nabízí své specifické podmínky. Národní prosperita tedy závisí na kapacitě národních firem inovovat a neustále zdokonalovat své produkty. Inovace se přitom může týkat, jak způsobu výroby, tak nových technologií (Porter, 1990).

NNK jsou podobně jako ostatní ekonomické subjekty motivovány ziskem. Jejich snaha o uchování specifické výhody je jen cesta za větším ziskem (Blažek, Uhlíř, 2002). Existuje mnoho teorií, které vysvětlují chování NNK a jejich důvody pro realizaci PZI. Ale všechny mají jedno společné a to existenci určité firemní výhody, kterou aplikují na světový trh (Meyer, Qu, 1996). V následujících podkapitolách budou přiblíženy dvě nejznámější teorie.

2.2.1 Porterův diamant konkurenčních výhod

Jak národ může dosáhnout mezinárodního úspěchu? Každý stát může NNK nabídnout své prostředí, které má své specifika a je unikátním zdrojem konkurenčních výhod. Jeho analýzu poskytuje Porterův diamant konkurenčních výhod, i když kritici poukazují na nezdůrazněnou roli vlády (Blažek, 2002). Konkurenční výhodu každého dílčího odvětví průmyslu určuje „diamant“ jako celek, ale přitom se skládá z jednotlivých částí:

- **Podmínky poptávky** - Místní poptávka může být konkurenční výhodou. Spíše se však jedná o podstatu poptávky, než její objem. Pokud totiž místní poptávka dokáže předpovědět vývoj na světových trzích, může být značnou výhodou (Porter, 1990).
- **Podmínky faktorů** – Základními faktory jsou suroviny, podnebí, dopravní a telekomunikační infrastruktura, gramotná pracovní síla a další základní služby. Pro vytvoření konkurenční výhody, jsou nezbytné, ale ne dostačující. Proto se vyčleňují i pokročilé faktory, které již jsou hůře napodobitelné a nabízejí jedinečný zdroj konkurenční výhody. Jedná se například o know-how, výzkum, znalosti, dovednosti, služby a podnikatelské metody (Porter, 1990).
- **Firmy, strategie, struktura a rivalita** – Soutěž a rivalita mezi firmami podnikajícími v podobném odvětví jsou základem k jejich následnému růstu, jelikož je nutí k neustálým inovacím, bez nichž by těžko uspěly na trhu. Nutí je k efektivnější organizaci, určuje jak společnosti vznikají a jak jsou vedeny (Porter, 1990). V Česku nalezneme tuto výhodu např. v automobilovém průmyslu (Srholec, 2004).

- **Podpůrná a související odvětví** – Jedná se o společnosti, které potřebují produkty od stejných dodavatelů, ale podnikají v jiném odvětví. Tím se zvyšuje konkurenceschopnost jak dodavatelů, tak dané společnosti (Porter, 1990).

2.2.2 Dunningovo „Eklektické paradigma“

PZI jsou výsledkem vlastní cesty každé NNK, kterou se snaží získat a udržet svoji specifickou výhodu. Specifickou výhodu může firma získat díky tomu, že každý trh je svým způsobem narušený. Mezi specifické výhody NNK řadíme unikátní technologie, velikost firmy a strategie top managementu. Role lokalizace v tomto případě nebývá zdůrazňována, ale je výsledkem chování firem (Ensign, 1996). Firma se nerozhodne investovat v zahraničí, pokud některá výhoda firmy, či specifická výhoda země nejsou přítomny. O úspěchu firmy v tomto případě rozhoduje její schopnost izolovat své konkurenční výhody od ostatních konkurentů. Pokud se firmě podaří izolovat svoji specifickou konkurenční výhodu, vyplatí se jí internacionalizovat a to v podobě podpory, prodeje, pronájmu, nebo pomocí vlastní realizace formou PZI. Lokalitu, kam bude PZI firma směřovat ovlivňují 4 faktory: Faktor trhu, obchodní bariéry, faktor ceny a investiční klima v regionu. Na začátku je tedy specifická výhoda firmy, jenž když bude zmezinárodněna získá tím k sobě i národní specifickou výhodu, poté se objeví PZI (Dunning, 1993).

2.3 *Motivy realizace PZI ve vybraném regionu*

Motivace pro investice se u různých společností liší. Proč investice plynou zrovna do určitého regionu se pokusil zhodnotit Reuber (1973):

- **Exportně orientované** investice míří hlavně regionů s levnou pracovní silou a přírodními zdroji. Jedná se většinou o investice šetřící výrobní náklady. Čímž dochází k dalšímu prohloubení vertikální struktury NNK. Tyto investice se po roce 1989 objevily i v ČR. Společnosti zde hledaly levnou a kvalifikovanou pracovní sílu (Žížalová, 2005), patří sem ovšem i současné investice do automobilového průmyslu (Týden, 2007)
- **Trh rozvíjející** PZI směřují do zemí jejichž trh je pro NNK zajímavý a chtějí na něm uspět. Jedná se o běh na dlouhou trať, při kterém se NNK potýkají

s konkurencí domácích firem. NNK se na novém trhu dokáží prosadit hlavně díky jejich specifické konkurenční výhodě, jenž jim pomohla k předchozímu rozvoji. Tyto investice byly v ČR také lokalizovány po roce 1989, jelikož NNK se mohli lehce prosadit na nově se formujícím trhu. Investice tohoto typu, jsou lokalizovány hlavně do velkých center a vyspělých regionech. (Žížalová, 2005)

■ **Vládou spuštěné** investice míří do regionů, které nabízí NNK investiční pobídky. Region se tímto snaží zvýšit zaměstnanost, export a stimulovat ekonomiku (Reuber, 1973). Investiční pobídka ovšem může ovlivnit lokalizaci pouze již firmou schválené investice (Kousalová, 2005). Díky investičním pobídkám, které ČR začala poskytovat až v roce 1998, se zvýšil objem zahraničních investic plynoucích do Česka. Nová vláda v čele s ministrem Martinem Římanem, však chce změnit podmínky pro přidělování investičních pobídek. Měli by být dostupné více i domácím firmám snížením minimální investice na 100 mil Kč a zároveň udělovány pouze firmám s vyspělými technologiemi (HN, 2007).

2.4 PZI a jejich důsledky pro hostitelskou zemi

Při příchodu PZI rozlišujeme přímé, nepřímé, pozitivní a negativní dopady PZI na hostitelskou ekonomiku. Mezi přímé pozitivní dopady můžeme zařadit platbu daní nových společností, dále také výlohy zahraničních poboček, které zvýší lokální produkci a hospodářský růst státu, do třetice i zvýšení exportu, výroby a zaměstnanosti hostitelského regionu (Reuber, 1973). Ke každému pozitivnímu dopadu, lze ovšem nalézt negativní protějšek. PZI nemusí podporovat hospodářský růst a zaměstnanost, pokud převážně vytlačují již existující firmy a investice, pokud nenavazují na domácí řetězce a pokud se jedná o výrobu technologicky méně náročných produktů. Může dojít až k závislosti státu na importovaných technologiích a zániku místních vědeckých parků (Srholec, 2004). Na jedné straně tedy velikost a typ dopadů na region závisí na charakteru PZI, jako je vlastnictví, typ investice, technologické struktury, typu produktu a jeho rozšíření a metodě vstupu, na druhé straně nezáleží jen na investující firmě, ale rozhodující jsou i vlastnosti daného regionu, jako je průmyslová vyspělost, technologické možnosti, průmyslová politika a regulační opatření PZI (Reuber, 1973).

Při lákání PZI je tedy nutné vycházet z komplexnosti dopadů PZI pro hostitelskou ekonomiku a brát v úvahu čistý přínos v dlouhodobém období (Srholec, 2004).

2.5 Sídlní hierarchie a její význam pro příliv PZI

Geografická poloha má velký vliv na vývoj regionu v postkomunistických zemích. Byl to jeden z rozhodujících faktorů rozdílného ekonomického vývoje regionů během období transformace (Hampl, 2005). Meziregionální rozdíly se ovšem v České republice projeví již za první republiky v podobě západo-východního gradientu (Blažek, Csank, 2007). Během období centrálně plánovaného hospodářství se tyto meziregionální rozdíly podařilo skoro zlikvidovat. V roce 1980 patřila Československá socialistická republika mezi země s nejmenšími meziregionálními rozdíly na světě (Fuchs a Demko, 1979). Po roce 1989 byl ovšem opět nastartován přirozený ekonomický vývoj a pomyslné nůžky mezi regiony se začaly znovu rozevírat. Předpoklady vývoje po roce 2001 jsou dle Blažka (2001), že význam horizontální geografické polohy, která se projevuje v existenci zřetelného západo-východního gradientu bude postupně oslabován, vzhledem k posilování významu vertikální struktury osídlení a vzhledem k postupnému významu endogenních faktorů rozvoje postupně klesat. Svou roli sehraje také rozdílná vybavenost území dopravní infrastrukturou (Blažek, 2001). K podobným závěrům došla Žižalová (2003). Proto očekáváme růst významu metropolitních areálů a zvýšení koncentrace nejdůležitějších a nejprogresivnějších funkcí v nich.

Nesporně nejvýznamnějším podmiňujícím faktorem územního vývoje a zvláště pak dosažené ekonomické a společenské úrovně, je označován faktor sídelní hierarchie (Hampl, 2005). Jedná se o dvě kategorie vztahů. První je na úrovni nodálních center, v nichž je rozvíjena nejpodstatnější forma územní dělby práce. Nás ovšem bude zajímat druhý případ. Jedná se o specifikaci vůdčích jednotek v sociogeografickém systému, tedy center vyššího nadnodálního řádu takzvaných metropolitních areálů. Metropolitní areály tudíž nejsou jen „komplexní regiony“, nýbrž jsou i jádry regionů vyšších řádů, a tedy jejich nejdůležitějšími částmi s klíčovou integrující funkcí (Hampl 77s, 2005). Metropolitní areály představují nejen nejvyšší územní koncentrace ekonomiky a obyvatelstva, ale zejména kvalitativně nejvýznamnější koncentrace a koncentrace

nejprogresivnějších aktivit. (Hampl 89s, 2005) Proto budeme očekávat značnou koncentraci PZI do metropolitních areálů, neboť se jedná o velmi progresivní aktivitu. Hampl (2005) ještě připomíná třetí vliv na regionální vývoj, a to vliv „zděděné ekonomické specializace“, jenž lze považovat za důležitý hlavně u pánevních oblastí a mohl by ovlivnit i naše výsledky.

3 Data a metodologie

Musíme se vyrovnat s tím, že datová základna pro monitorování zahraničních investic v České republice je velmi omezená. Objem zahraničních investic v Česku sleduje Česká národní banka (dále ČNB). Jsou dostupná data kumulativních objemů v jednotlivých regionech, bohužel však chybí jejich struktura. Struktura stavu investic je sledována pouze na celostátní úrovni. Data stavu PZI jsou ovlivněna, rozmístěním sídel zahraničních společností, přesunem sídel společností (ČNB, 2003), nebo toky peněz mezi pobočnou a mateřskou firmou, které se například snaží platit v zemi co nejnižší daně (Blažek, Uhlíř, 2002). Proto pokles stavu investic v regionu, vždy nemusí znamenat snížení jeho atraktivity pro zahraniční investory, ale může se jednat o zpětný odkup zahraniční firmy českou, nebo přemístění sídla zahraniční společnosti (ČNB, 2003). Ideální pro hodnocení atraktivity by byla data o přílivu PZI, tato data však neexistují na regionální úrovni.

Pro analýzu struktury investic do regionů, jsme použili i data z Českého statistického úřadu (dále ČSÚ). Jedná se o počet podniků pod zahraniční kontrolou. Jsou však sledovány pouze dceřiné společnosti a pobočky. S přidruženými společnostmi se nepočítá, i když investice do nich jsou zahrnuty v objemu PZI sledovaném ČNB. Pracujeme tedy pouze s počtem podniků, kterým ovšem není dána žádná váha. Přesto tento ukazatel může popsat rozdíl struktury investic mezi jednotlivými regiony, i když neukazuje přesnou strukturu investic mířících do regionu. Struktura podniků pod zahraniční kontrolou, je totiž rozdílná od struktury PZI měřených ČNB za celou Českou republiku. Struktura podniků pod zahraniční kontrolou nám tedy napoví, jaké rozdíly jsou mezi jednotlivými regiony, ale nemůžeme ji použít k hodnocení přesné struktury PZI v regionu. Lepší by bylo pracovat pouze s počtem s právnických osob pod zahraniční kontrolou, bohužel tato data jsme neměli k dispozici.

Na začátek vlastní práce je popsána pozice Česka v rámci Evropy a zvláště v rámci zemí nově přistoupivších do EU. Data o celosvětových PZI sbírá United Nations Conference on Trade and Development (dále UNCTAD). Při porovnání celkového stavu PZI je Česko srovnáno se zeměmi Víšegrádské čtyřky a sousedním Rakouskem, které má podobný počet obyvatel jako Česko a Maďarsko. Při srovnání stavu PZI s ostatními zeměmi, použijeme již přepočítání stavu PZI na jednoho obyvatele. Česko je srovnáváno s neúspěšnějšími zeměmi, které nově přistoupily do EU a s průměry EU15 a EU25. Přepočet stavu PZI na jednoho obyvatele je nejjednodušší ukazatel, při kterém nezáleží na velikostech trhů porovnávaných zemí.

V kapitole 4.2 je zhodnocen vývoj stavu a vývoj přílivu PZI do Česku. Následně je analyzováno rozložení investic do metropolitních areálů. Hodnocení probíhá na dvou řádovostních úrovních. Nejdříve je zhodnoceno rozmístění na makroúrovni. Makroúroveň reprezentují města agregované do skupin podle historického dělení Česka na Čechy a Moravu. Budeme tedy pracovat s agregovanými hodnotami českých, moravských metropolitních areálů a Prahou. Na makroúrovni se pokusíme ověřit první hypotézu i pro nemetropolitní areály. Dále vypočteme lokalizační koeficient v roce 2005 pro metropolitní i nemetropolitní areály. Lokalizační koeficient vypočteme jako podíl podílu obyvatel regionu a podílu PZI regionu. Hodnota lokalizačního koeficientu nám ukáže kolikrát více jsou PZI lokalizovány v metropolitních areálech než obyvatelstvo. Metropolitní areály jsou vymezeny v jejich širším pojetí dle Hampla (2005) a kopírují vymezení okresů. Přiřazení jednotlivých okresů k metropolitním areálům je vidět v tabulce 1. Při porovnávání metropolitních areálů nebude stav PZI přepočítáván na obyvatele, jelikož v moravských a českých metropolitních areálech žije podobný počet obyvatel.

Tab. 1 – Okresy přiřazené k metropolitním areálům

metropolitní areál	Přiřazené okresy			
Ustecký	Ústí nad Labem	Most	Teplice	Chomutov
Pražský	Praha	Praha-východ	Praha-západ	
Plzeňský	Plzeň-město	Plzeň-jih	Plzeň-sever	
Ostravský	Frýdek-Místek	Karviná	Ostrava-město	
Karlovarský	Karlovy Vary	Sokolov		
Liberecký	Jablonec nad Nisou	Liberec		
Východočeský	Hradec Králové	Pardubice		
Brněnský	Brno-město	Brno-venkov		
Českobudějovický	České Budějovice			
Olomoucký	Olomouc			
Zlínský	Zlín			

Zdroj: Hampl (2005)

Kapitola 4.3 se zabývá rozložením PZI do metropolitních areálů. Nejdříve je zhodnocen vývoj stavu PZI na obyvatele v metropolitních areálech. Za poslední dva roky byla spočítána i změna stavu PZI v regionech jako procentuální změna oproti předchozímu roku. Např. pro rok 2004 dle vzorce: $PZI \text{ v regionu } 2004 / PZI \text{ v regionu } 2003 * 100$. Stav PZI je přepočítán na obyvatele, abychom mohli srovnávat různě velké metropolitní areály. Následně je porovnán podíl stavu PZI v regionu s jeho podílem na obyvatelstvu a ekonomickém agregátu. Tímto srovnáním zjistíme „lokalizační koeficient“, tedy kolikrát více jsou PZI koncentrovány do metropolitního areálu, než obyvatelstvo nebo ekonomický agregát. Ekonomický agregát je náhrada za HDP v okresech (Hampl, 2005).

V následující kapitole je zhodnoceno rozmístění podniků pod zahraniční kontrolou. Jejich počet je přepočítáván na tisíc obyvatel, aby šlo srovnávat různě velké metropolitní areály mezi sebou. Pracujeme pouze s počtem podniků pod zahraniční kontrolou, které ovšem dělíme na firmy působící v sekundéru a terciéru. Přepočet na tisíc obyvatel zobrazí nejen význam podniků pod zahraniční kontrolou pro region, ale i poměr podniků působících v sekundéru a terciéru.

V předposlední kapitole 4.5 je provedena kvalitativní analýza metropolitních areálů. Mezi ukazatele kvality jednotlivých metropolitních areálů jsme zařadili vzdělanostní strukturu, kterou získáme z výsledků SLDB 2001. Zaměříme se hlavně na vysokoškolsky vzdělané obyvatele, jelikož vysokoškolsky vzdělaní obyvatelé a odborní pracovníci nejvíce zajímají zahraniční investory (Spilková, 2006). Při sledování

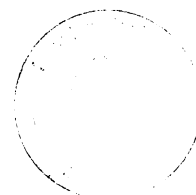

odborně vzdělaných obyvatel se objevuje jen malá diference mezi metropolitními areály, proto bude analyzován pouze podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí na počtu obyvatel starších 15 let.

Druhým ukazatelem kvality metropolitních areálů je analýza úspěšnosti vědy a výzkumu v jednotlivých regionech, pomocí počtu podniků z databáze Asociace výzkumných podniků. Data jsou aktuální k datu stažení. Podniky v této databázi nejsou rozlišeny dle velikosti a pracujeme tedy jen s počtem podniků v regionu. Abychom odstranili rozdílnou velikost zkoumaných regionů, opět přepočteme počet podniků na sto tisíc obyvatel. Význam jednotlivých metropolitních areálů pro vědu a výzkum v rámci ČR je znázorněn podílem počtu podniků VaV působících v regionu k celkovému počtu VaV podniků v ČR.

Význam školství v metropolitních areálech je hodnocen podle počtu studentů studujících na místních vysokých školách. Data o počtu studentů jsou za rok 2005 a sbírá je ministerstvo školství. Jedná se o počet studentů na veřejných a soukromých školách, již ale není sledována kvalita jednotlivých škol. Počet studentů v regionu opět podělíme počtem obyvatel, následně i celkovým počtem studentů v Česku, abychom zjistili význam regionu v rámci českého vysokoškolského systému.

V závěrečné kapitole propojíme kvalitativní ukazatele a příliv PZI do metropolitních areálů. Bude použita statistická korelace kvalitativního ukazatele a stavu PZI na obyvatele v regionu. Tuto analýzu provedeme v letech 1998, 2001, 2004 a 2005. Korelační koeficient by se měl od roku 1998 postupně zvyšovat, čímž by měla být prokázána platnost třetí hypotézy.

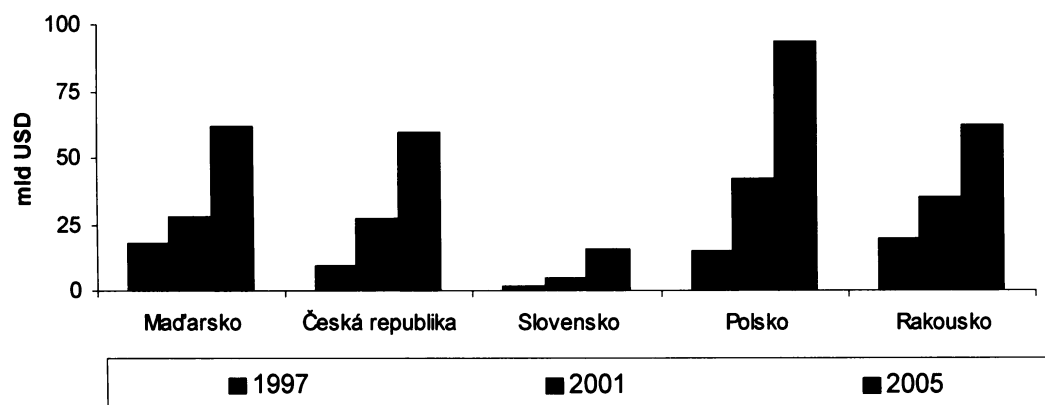

4 Analýza postavení ČR v rámci střední Evropy a atraktivity metropolitních areálů pro zahraniční investory

Po revoluci v roce 1989 došlo k rozprodeji státních podniků a český trh se otevřel zahraničním investorům. Na počátku transformace byly hlavními lokalizačními faktory PZI makroekonomická, politická stabilita a strategie privatizace. Česká republika se vydala vlastní cestou privatizace, která zahraničním investorům moc nepřála (Srholec, 2004). Proto prudší nárůst PZI zaznamenáváme až od roku 1997. Od tohoto roku jsou také investorům v ČR poskytovány investiční pobídky, které dříve byly nastaveny tak, aby přilákaly spíše větší zahraniční investice, ale můžou na ně dosáhnout i domácí firmy. Většina investičních pobídek byla však udělena zahraničním společnostem, české firmy dosáhly asi na 20 % udělených investičních pobídek (Kousalová, 2005). Od roku 1997 roste objem PZI mířících do Česka, a roste i jejich význam pro restrukturalizaci české ekonomiky (Žižalová, 2005; Srholec, 2004).

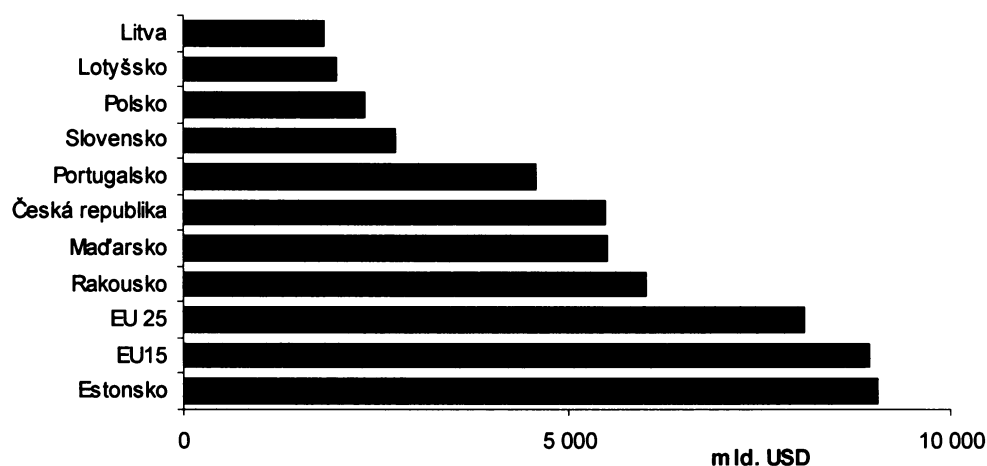
4.1 Postavení ČR v rámci střední Evropy

Pokud je hodnocena Česká republika v rámci Evropy a zvláště v rámci středoevropských zemí, patří mezi úspěšné příjemce zahraničních investic. Výrazně vyšší stav investic než v České republice je pouze v Polsku, jehož úspěšnost je relativní, jelikož se jedná o daleko větší trh. Od roku 1998 zaznamenala Česká republika rychlý přírůstek stavu PZI v zemi. V roce 2005 se stav PZI v Česku rovnal stavu v Maďarsku a dokonce i v Rakousku.

Obr. 1 – Vývoj stavu PZI ve vybraných zemích Evropy

Zdroj: UNCTAD a vlastní výpočty

Pokud vezmeme v potaz i velikost trhu a přepočteme objem PZI na jednoho obyvatele země. Je Česká republika v porovnání s ostatními státy střední Evropy v příjmu investic spolu s Maďarskem velmi úspěšná. V období 1993 - 2003 přiteklo do těchto zemí přibližně 5500 USD na jednoho obyvatele. A jsou jen o trochu méně úspěšné než sousední Rakousko. V rámci nových členských zemí EU ovšem výrazně zaostáváme za Estonskem. Ve srovnání Česka s nejvyspělejšími zeměmi Evropy, stále v přílivu PZI velmi zaostáváme. Státy E15 totiž přilákaly v průměru o polovinu PZI na obyvatele více. Zaostáváme i za průměrem EU25. Navíc státy EU15 jsou většinou, jak příjemci PZI, tak PZI i exportují. Nové členské země EU se řadí pouze mezi příjemce PZI s minimálním exportem (UNCTAD, 2007).

Obr. 2 – Zvýšení stavu PZI na hlavu ve vybraných zemích Evropy 1993 - 2005

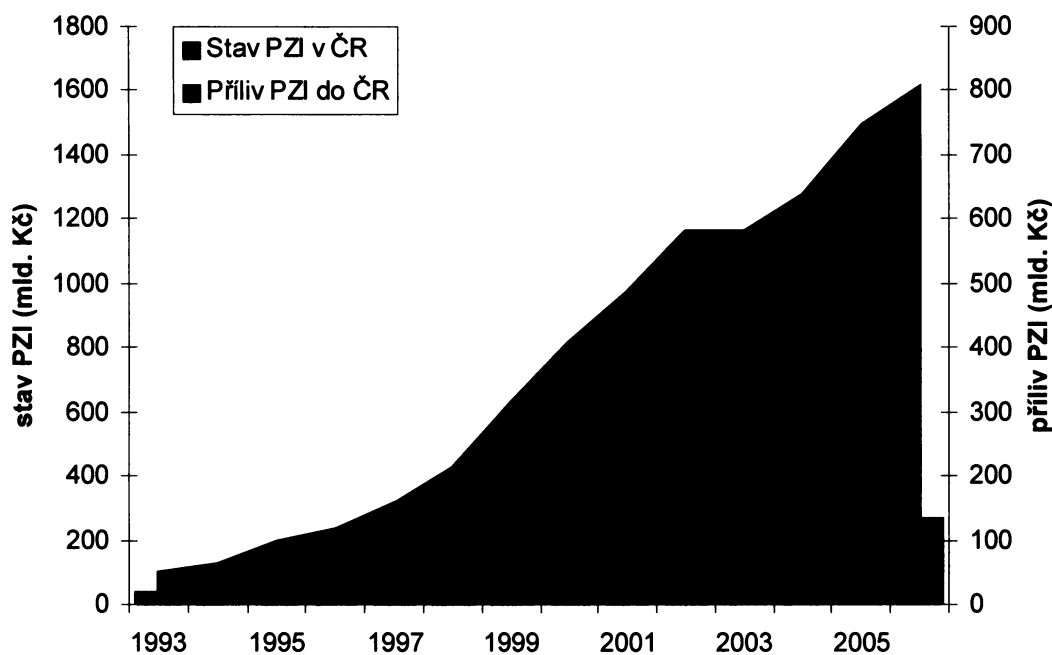
Zdroj: UNCTAD, UNSTATS a vlastní výpočty

Česká republika tedy patří mezi úspěšné příjemce PZI. Z nových členských zemí EU, větší objem investic dokázalo přitáhnout pouze Polsko. Pokud vezmeme v potaz i velikost trhu, patří Česká republika opět k nejméně úspěšným, v tomto případě je však mnohem úspěšnější Estonsko. Česko tedy patří mezi nejméně úspěšnější příjemce PZI v rámci nových členských zemí EU, ale stále zaostává za průměrem EU.

4.2 Vývoj objemu PZI v ČR a rozmístění do metropolitních areálů

PZI začaly do Česka více proudit od roku 1998. Příliv PZI se nezastavil ani v roce 2002, kdy byl zaznamenán celosvětový pokles přílivu PZI (ČNB, 2002). Příliv PZI do Česka se zpomalil až v roce 2003, ale v následujícím roce opět zaznamenáváme nárůst až na rekordních 279 mld. Kč v roce 2005. Stav PZI v Česku se od roku 1998 prudce zvyšoval, pouze v roce 2003 v důsledku nízkého přílivu PZI a odkupu akcií bývalého Eurotelu zpět od zahraničního investora (ČNB, 2003), zaznamenáváme propad stavu PZI. Od roku 2004 však stav PZI opět roste. PZI mají na fungování české ekonomiky každým rokem větší význam. Podniky pod zahraniční kontrolou totiž dosahují daleko vyšší produktivity práce, což se projevuje hlavně v průmyslu (Srholec, 2004).

Obr. 3 – Vývoj stavu a přílivu PZI do ČR

Zdroj: ČNB a vlastní výpočty

Jak je vidět z tabulky 2, objem PZI akumulovaný v metropolitních areálech se skoro každým rokem zvyšuje a v roce 2005 byl stav PZI v metropolitních areálech asi 1143 mld. Kč. To je necelých 77 % z celkového objemu PZI, který přiteklo do České republiky. Podíl metropolitních areálů na stavu PZI v ČR se od roku 1998 postupně zvyšoval, až dosáhl v roce 2002 svého maxima 78 %. Následoval prudký pokles na 74 % v roce 2003, který byl způsoben hlavně zpětným odkupem akcií Eurotelu (ČNB, 2003), ale následovně i opětovný nárůst na 76,7% podíl.

Tab. 2 – Vývoj objemu PZI mířících do metropolitních areálů

celkový objem PZI mld. Kč	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ČR	429	632	818	982	1 166	1 162	1 281	1 492
Metropolitní areály	308	459	610	731	908	857	957	1 143
Nemetropolitní areály	121	173	208	252	257	304	323	348

Zdroj: ČNB a vlastní výpočty

V metropolitních areálech bylo v roce 2001 koncentrováno skoro 48 % obyvatelstva a necelých 58 % ekonomického agregátu (Hampl, 2005). PZI tedy se svým skoro 77% podílem patří mezi ukazatele velmi koncentrované do metropolitních areálů, i když existují i koncentrovanější aktivity. Hampl (2005) uvádí příklad vybraných kvartérních aktivit s koncentrací do metropolitních areálů nad 96 %.

Tab. 3 – Vývoj podílu metropolitních areálů na stavu PZI v Čechách

podíl (%)	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Metropolitní areály	71,9	72,6	74,6	74,4	77,9	73,8	74,7	76,7
Nemetropolitní areály	28,1	27,4	25,4	25,6	22,1	26,2	25,2	23,3

Zdroj: ČNB a vlastní výpočty

Stav investic v České republice se tedy od roku 1998 prudce zvyšuje. V následující analýze bude zhodnoceno, jejich rozmístění do metropolitních areálů ČR. Nejprve budeme hodnotit stav PZI zvláště v českých, moravských a Pražském metropolitním areálu. Předpokládáme, že stav PZI mířící do českých metropolitních areálů bude z počátku vyšší díky výhodnější západní makropoloze, ale bude se postupem času snižovat. Objem PZI mířících do Prahy by měl být velmi vysoký v porovnání s ostatními metropolitními areály. Do Prahy, která je velmi dynamickým centrem, se totiž budou více koncentrovat vyšší služby a sídla NNK.

V metropolitních areálech je tedy koncentrováno více jak tři čtvrtiny PZI mířících do České republiky. Pokud se podíváme na rozmístění PZI v rámci tří skupin

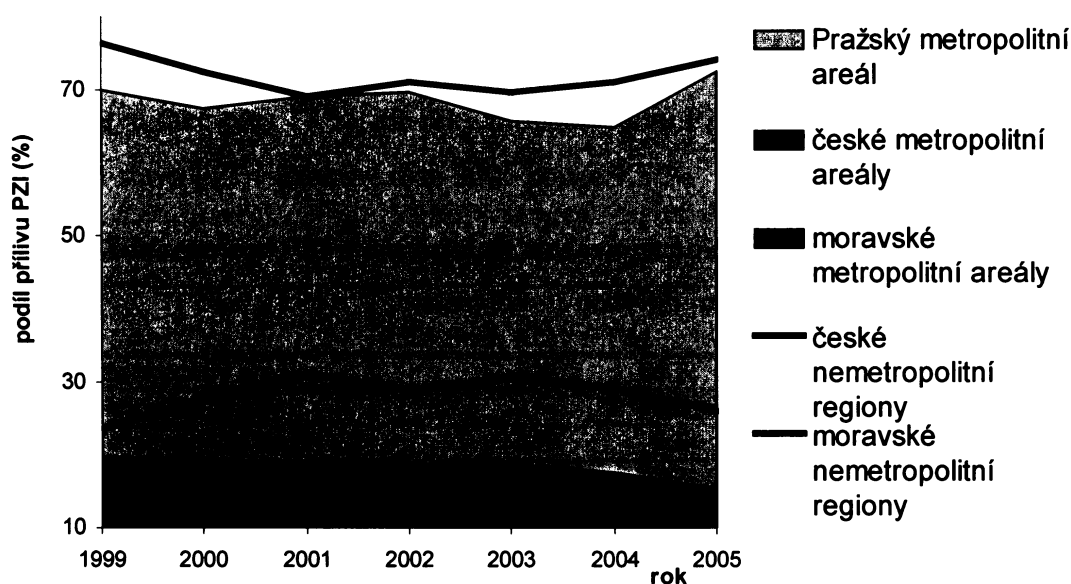
metropolitních areálů. První dvě skupiny tvoří metropolitní areály agregované dle jejich polohy ve dvou historických zemích Česka a třetí skupinu tvoří Pražský areál. Nejvyšší podíl investic v rámci metropolitních areálů přitahuje Praha a to přes 72 % v roce 2005. Vývoj podílu Prahy na PZI v České republice kopíruje vývoj podílu metropolitních areálů na celkovém přílivu PZI do ČR. Opět zde nalezneme prudký pokles podílu v roce 2003, ale také prudký nárůst v roce 2005, který je způsoben prodejem Českého Telecomu španělské Telefónice a Unipetrolu polskému PKN Orlen (ČNB, 2005).

Tab. 4 – Vývoj podílu PZI v regionech na stavu PZI v metropolitních areálech

území / podíl (%)	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Pražský metropolitní areál	68,4	69,9	67,4	69,1	69,6	65,6	64,8	72,4
České metropolitní areály	18,1	19,5	19,4	18,5	18,6	18,6	17,6	15,2
Moravské metropolitní areály	13,5	10,6	13,3	12,4	11,8	15,7	17,5	12,4

Zdroj: ČNB a vlastní výpočty

Pokud se zaměříme na podíl českých a moravských metropolitních areálů na celkovém stavu PZI v metropolitních areálech. Zjistíme, že na počátku byl vyšší podíl českých metropolí na stavu PZI mířících do Česka. Nejvyššího 19,5% podílu dosáhly české metropolitní areály v roce 1999. Až do roku 2004 se jejich podíl pohyboval mezi 18 a 20 %. Moravské metropolitní areály dosáhly nejnižšího podílu v roce 1999 a to pouhých 10,6 %. Do roku 2004 ovšem dokázaly navýšit svůj podíl na 18 % a vyrovnat se českým metropolitním areálům, hlavně díky nárůstu stavu investic v Brně a Ostravě. Rok 2005 byl však zlomový, Pražský metropolitní areál, který od roku 1999 postupně snižoval svůj podíl, velmi získal díky již zmiňovanému prodeji státního podílu v Telecomu a Unipetrolu. Tyto firmy sice působí po celé republice, ale své sídlo mají v Praze. Navíc skokový úbytek zaznamenal Brněnský metropolitní areál. Pražský metropolitní areál opět posílil svoji pozici, na úkor českých a hlavně moravských metropolitních areálů. Moravské metropolitní areály zaznamenaly v roce 2005 prudký pokles podílu na PZI mířících do metropolitních areálů na pouhých 12 %.

Obr. 4 – Vývoj podílu PZI v metropolitních a nemetropolitních regionech

Zdroj: ČNB a vlastní výpočty

Popsaný vývoj je vidět i na obrázku 4. Z grafu je vidět postupné přibližování podílu PZI v moravských metropolitních areálech k českým. I pokles podílu investic v českých a hlavně moravských metropolitních areálech po roce 2004 a současně prudký nárůst podílu Pražské oblasti v tomto období. Pro zajímavost jsme sledovali i vývoj stavu PZI v nemetropolitních regionech Čech a Moravy. Větší objem PZI se z počátku koncentroval do českých nemetropolitních okresů, ale postupem času docházelo k sblížení až do roku 2001. To bylo v českých nemetropolitních areálech koncentrováno asi 69 % PZI nemetropolitních areálů a v moravských zbylých 31 %. Od tohoto roku se opět pomalu s výkyvy zvyšoval podíl českých nemetropolitních areálů a v roce 2005 svým 74% podílem zaostával jen 2 % za maximem z roku 1999.

Tab. 5 – Vývoj stavu PZI v českých a moravských metropolitních areálech

objem PZI v mld Kč	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Pražský metropolitní areál	211	321	411	505	632	563	620	828
České metropolitní areály	56	89	118	135	169	160	169	174
Moravské metropolitní areály	42	48	81	91	107	135	168	142

Zdroj: ČNB a vlastní výpočty

V roce 2005 byl stav investic v Pražském metropolitním areálu 828 mld. Kč, což je 56 % celkového stavu PZI v Česku. České metropolitní areály dokázaly přilákat 174 mld. Kč což je více jak 11 % z celkového stavu PZI v ČR. Pokud podíl stavu PZI

v českých metropolitních areálech srovnáme s jejich podílem na obyvatelstvu, dojdeme k zajímavému závěru. Zatímco podíl na obyvatelstvu mají české metropole přes 17 %, podíl na PZI činí pouze 11,6 %. Moravské metropolitní areály mají podíl na obyvatelstvu také přes 17 %, ale díky propadu stavu PZI na 142 mld. Kč se podílejí na celkovém stavu PZI v Česku v roce 2005 pouze 9,5 %.

Tab. 6 – Koncentrace PZI a obyvatel do sledovaných regionů v roce 2005

území	objem PZI 2005 (mld. Kč)	podíl PZI (%)	podíl obyv (%)	lokalizační koeficient
Pražský metropolitní areál	828	55,5	13,2	4,21
české metropolitní areály	174	11,6	17,2	0,68
moravské metropolitní areály	142	9,5	17,4	0,55
české nemetropolitní regiony	258	17,3	30,7	0,56
moravské nemetropolitní regiony	90	6,1	21,5	0,28

Zdroj: ČNB, ČSÚ a vlastní výpočty

PZI jsou tedy koncentrovány hlavně do Pražského metropolitního areálu, kde se koncentruje více jak 4x více PZI než obyvatel. Dále se PZI koncentrují do českých metropolitních areálů zde je však koncentrace obyvatel vyšší než koncentrace PZI. Překvapivě třetí nevyšší koncentraci PZI, mají české nemetropolitní okresy, které jsou úspěšnější než moravské metropolitní areály. Nejnižší lokalizační koeficient se objevil v moravských nemetropolitních okresech.

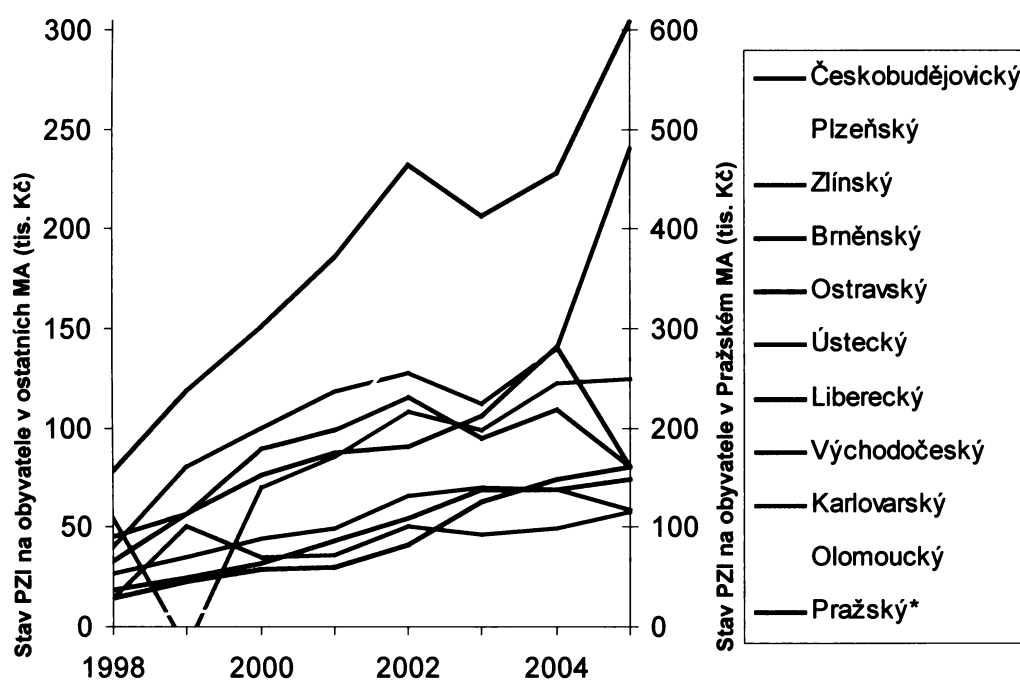
Předchozí analýza nám potvrdila první hypotézu, tedy že se investice budou stále více koncentrovat do měst. Z původní 71,9% koncentrace narostl podíl metropolitních areálů až na konečných 76,7 % v roce 2005. I když jsou PZI velmi koncentrovány do metropolitních areálů. Metropolitní areály vděčí za svůj vysoký podíl hlavně Pražskému metropolitnímu areálu. Podíl stavu PZI v moravských a českých metropolích totiž dosahuje nižší hodnoty, než je jejich podíl na obyvatelstvu Česka. Moravské metropolitní areály mají dokonce nižší lokalizační koeficient PZI než české nemetropolitní okresy. Přesto moravské metropolitní areály skoro smazaly náskok českých z počátečních let přílivu PZI do Česka a nebýt roku 2005, byly by hodnoceny jako velmi úspěšné. Vývoj podílu PZI mezi českými a moravskými nemetropolitními regiony nekopíruje vývoj podílu v rámci metropolitních areálů. České nemetropolitní okresy jsou totiž daleko úspěšnější než moravské.

4.3 Rozložení objemu PZI do jednotlivých metropolitních areálů

Nejvíce zahraničních investic na obyvatele přiteklo do roku 2005 do Pražského metropolitního areálu. V roce 2005 to bylo 609 tis. Kč. Praha je tedy jasně nejúspěšnějším metropolitním areálem jak z hlediska celkového objemu PZI, tak i při jejich přepočtu na obyvatele. V následujícím grafu bude proto Pražský areál vynesena na vedlejší ose s dvojnásobným měřítkem, jinak by byl graf velmi nepřehledný. Z grafu je patrný vývoj stavu PZI v metropolitních areálech, přičemž nezáleží na jejich velikosti, jelikož stav PZI je přepočítán na obyvatele.

Obr. 5 – Vývoj stavu PZI na obyvatele v metropolitních areálech

Zdroj: ČNB a vlastní výpočty

* Pozor hodnoty Pražského areálu jsou na vedlejší ose s dvojnásobným měřítkem.

Po Pražském areálu je překvapivě nejúspěšnější Českobudějovický areál. Na obyvatele zde připadá 240 tis. Kč. Velký nárůst jsme zaznamenali hlavně v roce 2005, který můžeme přisoudit sloučení Jihomoravské energetiky s E-ONem a přesunutí jejího sídla do Českých Budějovic (E-ON, 2007). Čímž se nám částečně vysvětluje i propad stavu PZI v Brně. V roce 2005 byl v Brně zaznamenán velký pokles stavu PZI a Brno se dostalo v objemu PZI na obyvatele na stejnou úroveň jako Ostravský a Ústecký areál. Zatímco Ostravský má v posledních letech vzestupnou tendenci, která bude umocněna

výstavbou automobilky Hyundai v Nošovicích (Kramář, 2006), v Ústeckém areálu zaznamenáváme propad PZI. Ústecký metropolitní areál byl velmi úspěšný v první polovině sledovaného období, vlivem prodeje velkých těžebních společností (Žízalová 2003), v posledních letech však jeho atraktivita pro zahraniční investory klesá. Dlouhodobě velmi úspěšný je Plzeňský metropolitní areál, za což vděčí nejen své západní poloze, ale i výstavbě mnoha průmyslových zón v okolí města. Čtvrtým nejúspěšnějším areálem je Zlínský, v němž byl ještě v roce 1999 vlivem záporného reinvestovaného zisku stav investic záporný. Nejvíce investic se akumulovalo v Pražském metropolitním areálu. I po přepočítání na počet obyvatel je Praha více jak 2x úspěšnější než ostatní metropolitní areály, což je názorně vidět na předchozím grafu, jelikož křivka Pražského areálu se stále drží nad ostatními. Je to dáno tím, že Praha je velmi dynamické centrum, do kterého většina NNK koncentruje své sídla a aktivity s vyšší přidanou hodnotou. Firma tedy může působit po celé České republice, ale díky svému pražskému sídlu, je objem PZI firmy připsán Pražskému areálu.

Tab. 7 – PZI na obyvatele v tis. Kč a změna stavu PZI v %

metropolitní areál	PZI na obyvatele tis. Kč			změna stavu PZI (%)	
	2003	2004	2005	2004	2005
Pražský	414	456	609	110	133
Českobudějovický	112	140	240	125	172
Plzeňský	141	130	134	92	103
Zlínský	99	122	124	124	101
Brněnský	106	140	81	132	57
Ostravský	63	74	80	118	108
Ústecký	94	109	80	115	74
Liberecký	69	69	74	101	107
Východočeský	70	68	58	97	85
Karlovarský	46	49	57	107	117
Olomoucký	27	30	34	110	113

Zdroj: ČNB, ČSÚ a vlastní výpočty

Pokud se zaměříme podrobněji na vývoj stavu PZI na obyvatele v posledních třech letech, je nejúspěšnějším areálem Českobudějovický, jenž svůj stav investic navýšil o 125 a 172 % oproti předchozímu roku. Velmi rychlý růst zaznamenal v roce 2005 také Pražský metropolitní areál. Vzrůst o 133 % je velmi vysoký vzhledem k velikosti Pražského areálu. Podobný růst zaznamenal i Brněnský areál v roce 2004, ale tento růst byl znehodnocen hlubokým propadem v následujícím roce. I když se stav PZI v Česku v roce 2005 zvýšil, byl tento rok ve znamení velkých propadů PZI v

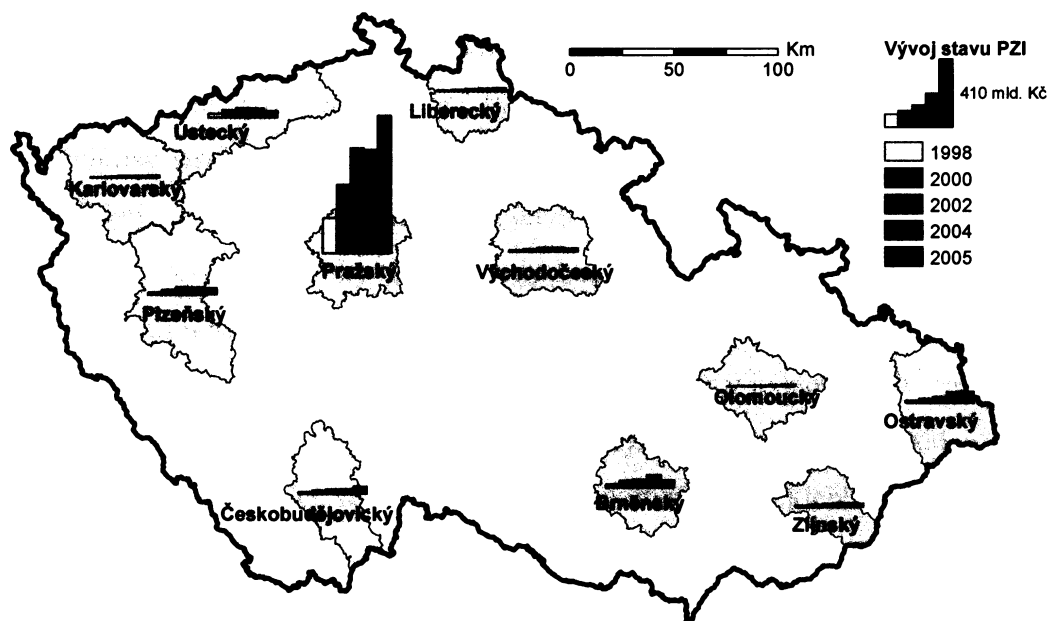
některých metropolitních areálech a naopak i vysokých nárůstů v jiných. Tato variabilita je způsobena přesunem kapitálu mezi firmami a přemísťováním sídel společností. Data o přesném pohybu kapitálu mezi firmami, jsou bohužel nepřístupná vzhledem k ochraně důvěrných údajů týkajících se jednotlivých firem.

Tab. 8 – Porovnání koncentrace PZI, EA a obyvatelstva do metropolitních areálů

území / podíl v % na ČR	PZI 2005	Ekonomický agregát 2001	Obyvatelstvo 2001
Metropolitní areály	76,7	57,9	47,7
Nemetropolitní areály	23,3	42,1	52,3
Pražský	55,5	23,7	13,2
Českobudějovický	2,9	2,1	1,7
Plzeňský	2,8	3,1	3,0
Karlovarský	0,8	1,8	2,1
Ústecký	2,6	4,2	4,8
Liberecký	1,2	2,3	2,4
Východočeský	1,3	3,2	3,1
Brněnský	2,9	6,0	5,2
Olomoucký	0,5	2,1	2,2
Zlínský	1,6	2,0	1,9
Ostravský	4,5	7,3	8,0

Zdroj: ČNB, Hampl (2005) a vlastní výpočty

Nepoměr v rozložení PZI se projevuje i v tabulce 6. PZI se v Pražském areálu koncentrují 2x tolik než ekonomický agregát a více jak 4x tolik než obyvatelstvo. PZI jsou koncentrovanější než ekonomický agregát a obyvatelstvo již pouze v Českobudějovickém metropolitním areálu. Výsledek tohoto areálu, je ovšem velmi pozitivně ovlivněn přesunem sídla Jihomoravské energetiky, což velmi vylepšilo stav PZI v tomto menším metropolitním areálu. Z tohoto pohledu vychází opět úspěšně i Plzeňský metropolitní areál, kde jsou PZI koncentrovány na podobné úrovni jako obyvatelstvo a ekonomický agregát. Překvapivě velmi neúspěšný je z tohoto pohledu Brněnský metropolitní areál, jehož výsledek je však ovlivněn děním v posledním roce.

Obr. 6 – Vývoj stavu PZI v jednotlivých metropolitních areálech

Zdroj: ČNB a vlastní výpočty

Na obrázku 6 je velmi dobře vidět rozdíl stavu PZI v Pražském metropolitním areálu a ostatních metropolitních areálech. Tento rozdíl je ještě umocněn velikostí Pražského areálu. Po Praze je celkový stav investic vysoký i Ostravském, Brněnském, Českobudějovickém, Plzeňském a Ústeckém metropolitním areálu.

Nejvíce PZI v Česku tedy směřuje do Pražského metropolitního areálu. Jeho podíl na stavu PZI v Čechách je více jak 55%. Druhý nejvyšší stav PZI je v Ostravském metropolitním areálu, tento areál ovšem těží ze své velikosti. Pokud přepočteme stav PZI v regionu na obyvatele, vyjde nám výborně Českobudějovický region, který jako jediný s Pražským regionem má vyšší koncentraci PZI než obyvatelstva. Velmi úspěšný při přepočtení stavu PZI na obyvatele je i Plzeňský a Zlínský metropolitní areál. Dlouhodobě byl po Praze nejúspěšnější Brněnský areál, ale hluboký propad stavu PZI v roce 2005 ho zařadil mezi průměrně úspěšné metropolitní areály.

4.4 Podniky pod zahraniční kontrolou v metropolitních areálech

Jelikož data o stavu PZI nic neříkají o struktuře PZI v regionech, pokusíme se strukturu PZI v metropolitních areálech odvodit od struktury firem pod zahraniční kontrolou v regionu. Struktura podniků pod zahraniční kontrolou je ovšem rozdílná od celorepublikové struktury PZI. Zatímco PZI směřuje do průmyslu okolo 46 %, podniků pod zahraniční kontrolou je v průmyslu pouhých 29 %. Jedná se o výsledky z roku 2005 za celé území České republiky. Pokud tedy budeme pracovat s daty o podnicích pod zahraniční kontrolou, nezjistíme kolik investic přiteče do daného odvětví v daném okrese, ale můžeme porovnávat strukturu firem v jednotlivých okresech a metropolitních areálech. Následným vzájemným porovnáním určit, v kterém metropolitním areálu se více soustředí firmy do sekundéru a ve kterém má větší význam terciér.

Tab.9 – Počet podniků pod zahraniční kontrolou na tisíc obyvatel

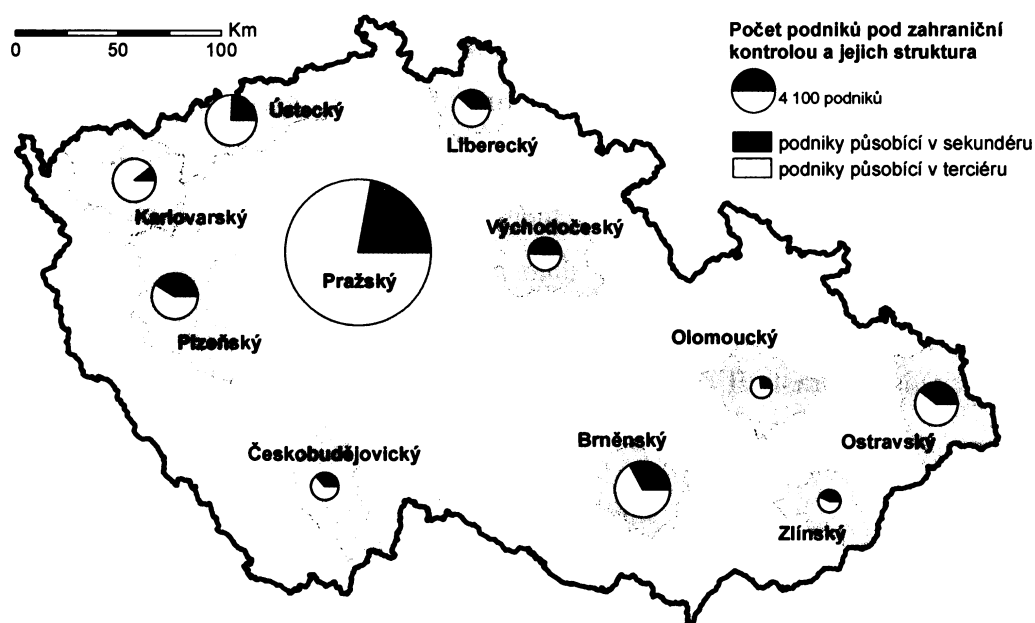
území	1994		1998		2002		2005		
	II	III	II	III	II	III	II	III	celkem
Česká republika	0,21	0,13	0,14	0,86	2,77	7,95	3,09	7,64	10,73
metropolitní areály	0,26	0,20	0,10	0,90	3,69	12,35	4,17	11,58	15,75
Pražský	0,32	0,23	0,56	10,50	6,23	27,41	7,34	25,93	33,28
Karlovarský	0,32	0,16	0,69	2,69	1,94	15,15	1,90	15,87	17,77
Plzeňský	0,37	0,13	0,66	2,41	5,14	8,07	5,88	8,35	14,23
Ústecký	0,19	0,15	0,41	1,69	2,54	8,02	2,61	8,15	10,76
Brněnský	0,34	0,18	0,66	4,12	3,36	9,20	3,89	8,01	11,90
Liberecký	0,20	0,28	0,52	1,99	3,63	7,48	4,26	6,85	11,11
Českobudějovický	0,47	0,74	0,78	3,34	3,63	7,24	3,15	5,47	8,63
Východočeský	0,17	0,11	0,43	1,36	3,14	4,22	3,38	3,45	6,82
Zlínský	0,38	0,09	0,54	2,06	2,27	4,22	2,22	2,93	5,15
Olomoucký	0,08	0,06	0,20	1,08	0,83	3,07	1,08	2,88	3,97
Ostravský	0,12	0,19	0,23	1,05	1,73	3,34	1,83	2,83	4,66

Zdroj: ČSÚ a vlastní výpočty

V Praze se koncentrují nejen PZI, ale i podniky pod zahraniční kontrolou. V terciéru se nad průměr metropolitních areálů s Pražským dostal už jen Karlovarský metropolitní areál. V Karlovarském areálu ovšem působí velké množství firem pod zahraniční kontrolou v terciéru. Tyto firmy musí patřit spíše k menším, jelikož do Karlovarského metropolitního areálu míří jen zlomek PZI. Velký počet firem působících v terciéru má tak na svědomí početná Vietnamská komunita (ČSÚ, 2006). Vietnamci se totiž často zabývají drobným stánkovým prodejem na živnostenský list a

jsou tak započítáváni i do našich dat, jako firmy pod zahraniční kontrolou působící v terciéru (Žižalová, 2003). Podobný důvod má i vysoký počet terciérních firem působících v Ústeckém metropolitním areálu. Nad průměr metropolitních areálů, dle počtu firem pod zahraniční kontrolou připadajících na tisíc obyvatel a působících v sekundéru, se dostal Plzeňský a Liberecký metropolitní areál. Počet podniků v metropolitních areálech je velmi ovlivněn makropolohou areálu. Nadvládu Českých metropolitních areálů dokázal narušit pouze Brněnský areál. Větší význam mají podniky pod zahraniční kontrolou na západě v českých metropolích.

Obr. 7 – Podniky pod zahraniční kontrolou v metropolitních areálech ČR

Zdroj: ČSÚ a vlastní výpočty

V obrázku 7 je zanesen počet firem pod zahraniční kontrolou a jejich struktura. Největší kruh se nachází na místě Pražského metropolitního areálu, což dokládá působnost opravdu velkého množství firem pod zahraniční kontrolou. Firmy zde působí hlavně v terciéru. Dále velký počet firem působí v Plzeňském, Ústeckém, Brněnském, Ostravském a Karlovarském areálu. Výsledek Karlovarského metropolitního areálu je opravdu zářející, protože počtem firem se může rovnat daleko větším metropolitním areálům.

Nejpříznivější struktura i nejvíce firem pod zahraniční kontrolou opět působí v Pražském areálu. Příznivější strukturu směrem k terciéru má jen Karlovarský metropolitní areál, ale jeho výsledek stejně jako výsledek Ústeckého areálu je relativní, vzhledem k velkému počtu malých živnostníků z ciziny zabývajících se drobným prodejem. Velký význam mají podniky sekundéru v Libereckém a Plzeňském areálu. Význam podniků pod zahraniční kontrolou je velmi ovlivněn horizontální geografickou makropolohou metropolitního areálu.

4.5 Kvalitativní hodnocení metropolitních areálů

Dostáváme se k hodnocení metropolitních areálů pomocí dalších ukazatelů. Jak se již ukázalo nejpřitažlivějším městem pro zahraniční investory je Praha a její okolí. Velmi dobrá je i struktura firem pod zahraniční kontrolou v Praze, které působí hlavně v terciéru. Mezi další úspěšné metropolitní areály patří Plzeňský a Českobudějovický. Tyto areály dokázaly přilákat vysoký objem PZI, ale i po přepočítání na obyvatele zůstaly mezi neúspěšnějšími, i když v nich nepůsobí tolik firem pod zahraniční kontrolou, navíc skoro 40 % z nich působí v sekundéru. Velký objem PZI přilákali také Ostravský, Brněnský a Ústecký metropolitní areály. Budeme očekávat, že tyto metropole se objeví i mezi neúspěšnějšími v kvalitativní analýze.

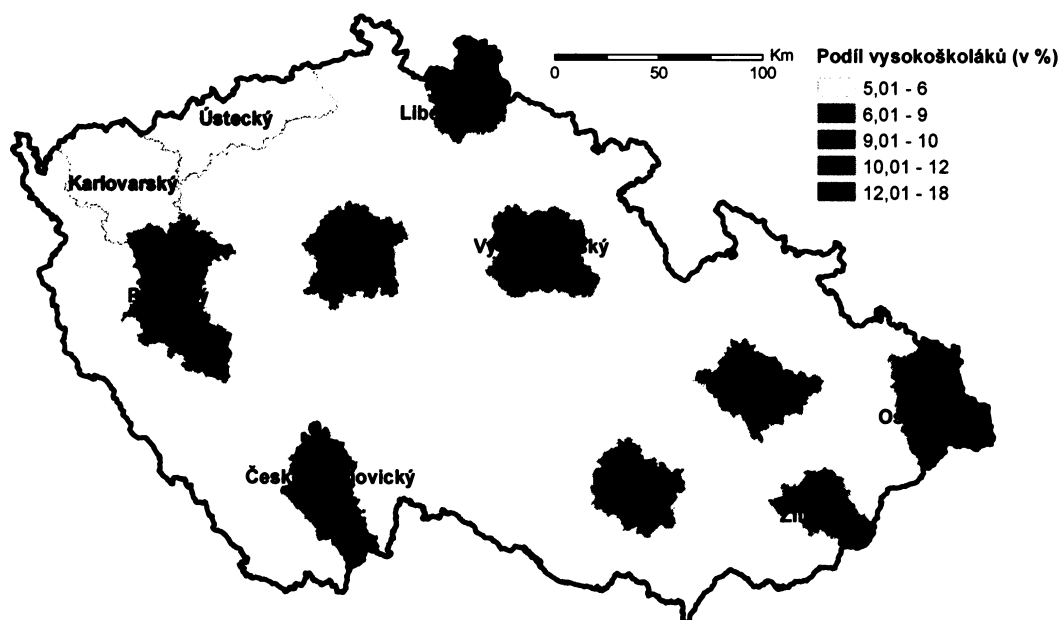
Tab. 10 – Kvalitativní analýza metropolitních areálů

území (metropolitní areál)	podíl VŠ studentů na stavu v ČR (v %)	studentů VŠ na 1000 obyv	podíl VaV na stavu v ČR (v %)	VaV na 1000 obyv	podíl lidí s vš vzděláním
Česko	100	29	100	10,5	8,9
Nemetropolitní areály	0,6	0,3	33,3	6,7	11,6
Metropolitní areály	99,4	60	66,7	14,7	6,4
Pražský	38,5	84	32,0	25,4	17,7
Českobudějovický	3,2	53	1,8	10,5	10,2
Plzeňský	6,1	59	2,6	9,1	9,2
Karlovarský	0,3	4	0,6	3,2	5,5
Ústecký	3,0	18	2,3	5,1	5,5
Liberecký	2,5	30	2,3	10,0	7,9
Východočeský	6,0	55	4,6	15,4	10,0
Brněnský	20,9	115	12,3	24,7	14,8
Olomoucký	5,8	76	1,5	7,1	10,3
Zlínský	2,9	43	1,9	10,7	8,6
Ostravský	10,2	37	4,7	6,2	8,4

Zdroj: ČSÚ, AVO, a MŠMT a vlastní výpočty

Nejdříve se zaměříme na lidský kapitál v jednotlivých metropolích. Jelikož zahraniční investory nelákají obecně vzdělaní lidé s maturitou, ale spíše je zajímají odborně vzdělaní lidé a vysokoškoláci (Spilková, 2006). Data za podíl vysokoškoláků v jednotlivých metropolitních areálech jsou lehce dostupná na Českém statistickém úřadě ze SLDB 2001. Průměrně je v Česku 7 % obyvatel vysokoškolsky vzděláno. Tento průměr je rozdílný v metropolitních areálech a mimo ně. V metropolích je průměrně 10 % obyvatelstva vysokoškolsky vzděláno, zatímco mimo metropolitní areály je to pouhých 5 %.

Obr. 8 – Podíl vysokoškoláků na obyvatelstvu v metropolitních areálech

Zdroj: ČSÚ a vlastní výpočty

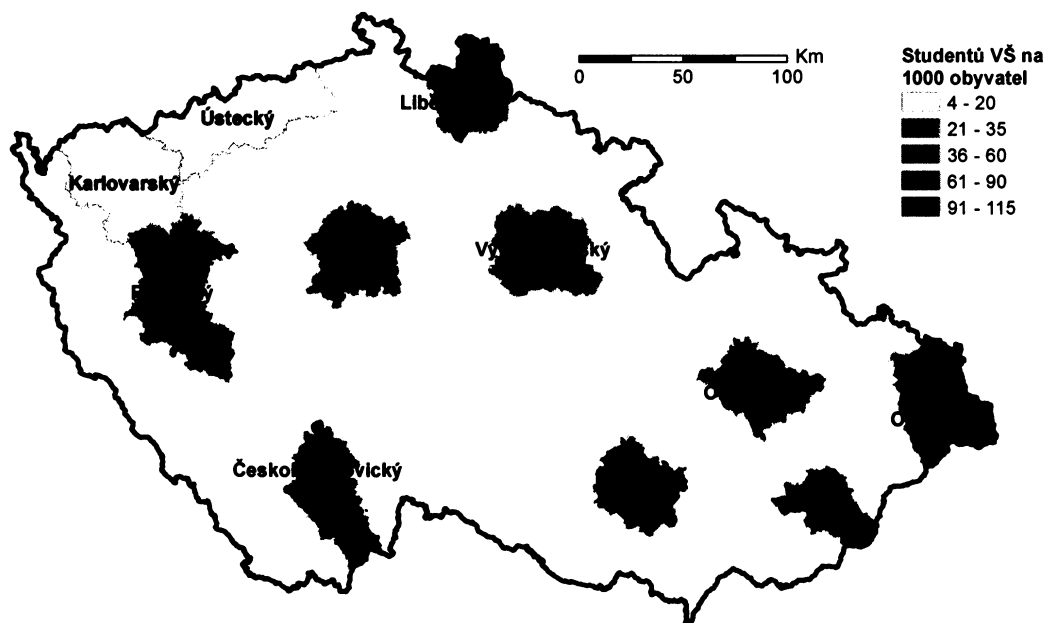
Pokud se zaměříme na jednotlivé metropolitní areály opět nám ze srovnání vítězně vychází Pražský areál, ve kterém 15 % obyvatel vystudovalo vysokou školu. Ihned za Pražským areálem je Brněnský, který se ještě drží nad Českým průměrem. Zde vysokou školu dokončilo 12 % obyvatel. Nad 8 % vysokoškolsky vzdělaných obyvatel ještě žije v Olomouckém, Českobudějovickém, Plzeňském a Východočeském metropolitním areálu. Nejhůře z tohoto hodnocení vychází Karlovarský a Ústecký

metropolitní areál, ve kterých je podíl vysokoškoláků dokonce o něco nižší než je průměr v ČR.

Podíl lidí s vysokoškolským vzděláním, by měl mít souvislost s počtem studentů v jednotlivých metropolích. Abychom vzali ohled i na velikost regionů, bude přepočítán počet studentů na 1000 obyvatel zkoumaných regionů. V tomto případě jsou studenti ještě více koncentrováni do měst, jedná se totiž o službu vyššího řádu (Hampl, 2005). V metropolitních areálech Česka se jich nachází 99 % a průměrně připadá v metropolích 60 studentů na 1000 obyvatel.

Obr. 9 – Počet studentů na 1000 obyvatel metropolitních areálů

Zdroj: ČSÚ a vlastní výpočty

Nejvíce studentů se nachází v Brněnském metropolitním areálu, kde na 1000 obyvatel připadne 115 studentů. Největší univerzitou v Brně je Masarykova univerzita, na které studuje asi 30 tisíc studentů. Dále zde nalezneme Vysoké učení technické v Brně, Mendelovu zemědělskou a lesnickou univerzitu a spoustu menších většinou soukromých univerzit. Pražský metropolitní areál je ovšem ihned na druhém místě, zde na 1000 obyvatel připadne asi 85 studentů. Navíc v Praze je skoro 2x více studentů než

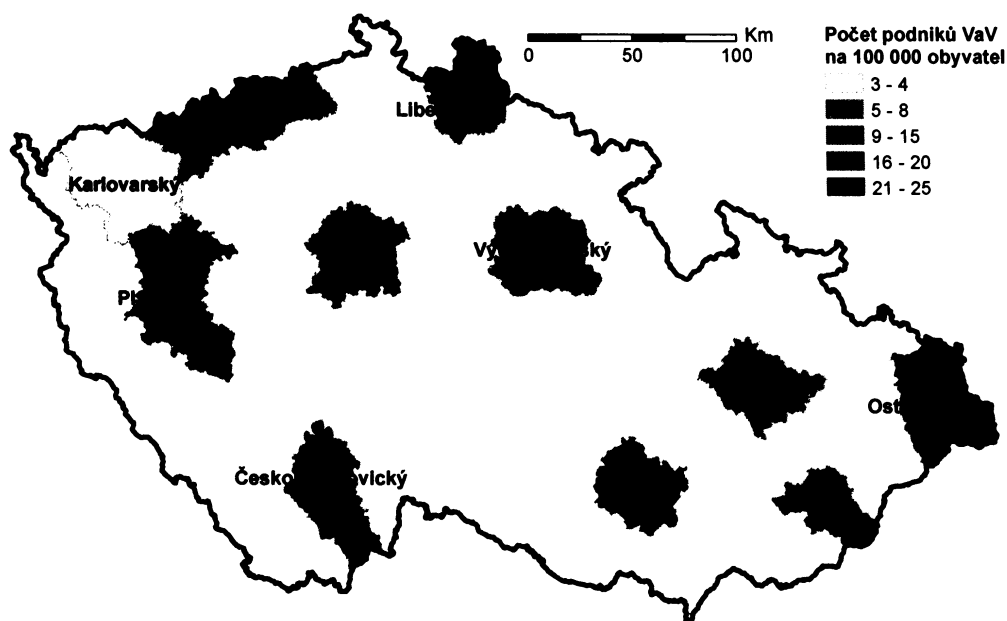
v Brně. Největší pražskou a českou univerzitou je Karlova univerzita, na které v roce 2005 studovalo přes 44 tisíc studentů. Mezi další významné univerzity v Praze patří České vysoké učení technické, Vysoká škola ekonomická, Česká zemědělská univerzita a dále mnoho dalších menších z velké části soukromých škol. Nad průměr metropolitních areálů v počtu studentů na 1000 obyvatel se dostal ještě Olomoucký metropolitní areál. Zde na tisíc obyvatel připadá asi 76 studentů. Největší a jedinou státní univerzitou v Olomouci je Univerzita Palackého, na které v roce 2005 studovalo přes 17 tisíc studentů. Velký počet studentů nalezneme v Ostravském, Plzeňském a Východočeském metropolitním areálu. V Plzeňském a Východočeském metropolitním areálu se nachází i vysoký počet studentů připadajících na 1000 obyvatel, i když se nachází těsně pod průměrem metropolitních areálů. Za svoji úspěšnost vděčí Plzeň Západočeské univerzitě a Východočeský metropolitní areál Univerzitě Pardubice a Univerzitě Hradec Králové. V Ostravském metropolitním areálu sice studuje 3. nevyšší počet studentů, ale vzhledem ke své velikosti, by si studentů zasloužil nejméně dvakrát tolik, aby se vyrovnal ostatním metropolitním areálům. Nejvíce studentů v Ostravě navštěvuje Vysokou školu báňskou – Technickou univerzitu, na které v roce 2005 studovalo necelých 20 tisíc studentů. Ve všech metropolitních areálech se nachází alespoň jedna univerzita, i když v Karlovarském se jedná pouze o soukromou školu.

Na závěr provedeme analýzu rozmístění VaV organizací do jednotlivých metropolí. Data používáme z databáze asociace výzkumných organizací, ale bohužel nelze rozlišit kvalitu a velikost jednotlivých organizací. Proto se budem zabývat pouze jejich rozmístěním. Do metropolitních areálů je koncentrováno okolo 67 % výzkumných organizací. Tato koncentrace je o 5 % vyšší než koncentrace vysokoškoláků do metropolitních areálů, ale nižší než koncentrace stavu PZI do metropolitních areálů.

Nejvíce vývojových organizací se opět soustřeďuje do Pražského areálu, nalezneme zde skoro třetinu všech organizací působících v Česku a na 100 tisíc obyvatel jich připadá přibližně 25 a je zde soustředěno 32 % VaV podniků. Velmi úspěšný je i Brněnský metropolitní areál, zde na 100 tisíc obyvatel stejně výzkumných organizací jako v Praze a jen díky menší velikosti regionu je zde lokalizováno 12 % výzkumných organizací působících v ČR. Věda a výzkum má velký význam také ve

Východočeském areálu. Působí zde 50 organizací a na 100 tisíc obyvatel připadá 15 výzkumných parků, což je i průměr v metropolitních areálech. Ostatní metropole v umístění výzkumných parků zaostávají, za zmínku stojí snad jen vysoký počet organizací působících v Ostravském areálu, který je opět znehodnocen velikostí regionu.

Obr. 10 – Výzkumné a vývojové organizace v metropolitních areálech

Zdroj: ČSÚ a vlastní výpočty

Z kvalitativní analýzy opět vyšel vítězně Pražský areál. Koncentruje se v něm 32 % VaV organizací, 39 % studentů a 15 % obyvatel má vysokoškolské vzdělání. Úspěšnější než Pražský areál byl Brněnský při porovnání počtu studentů na 1000 obyvatel. V Brněnském areálu ovšem připadne i stejný počet VaV organizací na 100 000 obyvatel, jako v Pražském, a tak zaostává pouze horším podílem vysokoškolsky vzdělaných obyvatel. Vysoké školství má velký význam také v Olomouckém metropolitním areálu. Nejhůře nám z analýzy vyšel Karlovarský a Ústecký metropolitní areál. Tyto areály zaostávaly ve všech kvalitativních ukazatelích.

4.6 Zhodnocení rozložení PZI v závislosti na kvalitě lidského kapitálu metropolitních areálů

V závěru bude pomocí jednoduché korelace zjištěno, zda existuje závislost mezi stavem PZI přepočteným na počet obyvatel metropolitních areálů a jejich kvalitou. Bude sledován i vývoj hodnoty korelačního koeficientu v čase, abychom zjistili, zda v poslední době kvalita metropolitních areálů více ovlivňuje lokalizaci PZI.

Tab. 11 – Korelace kvalitativních ukazatelů se stavem PZI na hlavu a její vývoj v čase

rok	studentů/ 1000 obyv	VaV/ 100000 obyv	podíl lidí s VŠ vzděláním
1998	0,32	0,65	0,68
2001	0,36	0,66	0,72
2004	0,42	0,71	0,77
2005	0,33	0,60	0,71

Zdroj: ČNB, ČSÚ, AVO, a MŠMT a vlastní výpočty

Na základě výsledků korelace můžeme říct, že zahraniční investory ze tří sledovaných ukazatelů nejvíce zajímá vzdělanostní struktura obyvatelstva, která v našem případě reprezentuje kvalitu lidského kapitálu. Silná pozitivní korelace nastala i mezi počtem VaV podniků a stavem PZI v regionu. V tomto případě může být silná korelace ovlivněna i zpětným působením zahraničních investorů. Jelikož data za podniky máme k roku 2007 a některé z nich mohli vzniknout na popud zahraničních investorů. Zatímco mezi kvalitou školství reprezentovanou počtem studentů a stavem PZI v regionech existuje jen slabá pozitivní korelace.

Pokud se podíváme na hodnoty korelačních koeficientů v čase do roku 2004, potvrzuje se nám třetí hypotéza, tedy že lokalizaci PZI stále více ovlivňuje kvalita metropolitních areálů. Korelační koeficient se nám ve všech případech od roku 1998 do roku 2004 postupně zvyšoval. Ovšem pokud do časové řady přidáme i rok 2005, hodnoty korelačního koeficientu se nám sníží i pod hodnotu v roce 1998. Je to způsobeno velkým propadem Brněnského areálu, který z kvalitativní analýzy vyšel po Praze nejlépe. Proti působí i prudký vzestup Českobudějovického areálu, který byl v kvalitativní analýze pouze průměrný.

Lokalizace PZI z našich ukazatelů nejvíce závisí na kvalitě lidského kapitálu. Pozitivní korelace se objevila i mezi kvalitou VaV, ale rozmístění podniků VaV může být ovlivněno zahraničními investory. Mezi kvalitou školství a stavem PZI na obyvatele se objevila jen slabá korelace. Hodnota korelačního koeficientu až do roku 2004 stoupala, čímž se nám potvrzovala třetí hypotéza. V roce 2005 se ovšem velmi změnilo rozložení PZI mezi metropolitními areály. Propad kvalitního Brněnského areálu způsobil, že se snížila korelace mezi všemi ukazateli kvality metropolitních areálů. Opět se objevil problém s datovou základnou. Stav PZI v regionu je velmi snadno ovlivnitelný a neukazuje přesnou hodnotu firem pod zahraniční kontrolou působících v regionu.

5 Závěr

Datová základna pro sledování regionálních rozdílů v přílivu PZI je v Česku bohužel velmi omezená. V práci jsme se snažili pracovat se všemi dostupnými daty a alespoň trochu zhodnotit atraktivitu metropolitních areálů pro zahraniční investory.

Nejlépe nám z tohoto hodnocení vyšel Pražský metropolitní areál, ve kterém se koncentruje více jak 55 % PZI, které kdy do Česka přitekly. V Praze působí i velký počet firem a to hlavně v terciéru. Z kvalitativní analýzy vyšel Pražský metropolitní areál také vítězně. Velká koncentrace PZI je dána velkou koncentrací sídel NNK, které zde využívají aglomeračních výhod. Do Prahy se koncentrují i firmy progresivního terciéru. Praha se tak stává dynamickou metropolí světového významu, jenž je díky Ruzyňskému letišti propojena se světem daleko lépe než ostatní české metropole. Praha je tedy jasně nejatraktivnějším metropolitním areálem pro zahraniční investory.

Atraktivita ostatních metropolitních areálů již je daleko nižší, i když v kvantitativní analýze byl velmi úspěšný Brněnský metropolitní areál, ale stav PZI je v tomto regionu pouze průměrný. Struktura firem pod zahraniční kontrolou je zde vcelku příznivá, a tak si dovoluji tvrdit, že za neúspěšností Brněnského areálu stojí špatná datová základna, která celý objem PZI umísťuje do místa sídla společnosti. Tento důvod stojí i za velmi nadprůměrným výsledkem Pražského metropolitního areálu.

Velmi vysoký byl stav PZI v Českých Budějovicích. České Budějovice patřily mezi velmi úspěšné areály a v roce 2005 zaznamenaly rekordní nárůst, který byl podpořen odkupem Jihomoravské energetiky z Brna E-ONem z Budějovic. V Ústeckém areálu se nám projevila zděděná ekonomická specializace poklesem stavu PZI v posledních letech. Naopak Ostravský areál se s tímto faktorem již pomalu vyrovnal a jeho růst pomalu nabývá na dynamice.

První hypotéza zněla, že postupem času se nám PZI budou stále více koncentrovat do měst, jelikož k nám budou přicházet investice s vyšší přidanou hodnotou. Tato hypotéza se nám potvrdila, koncentrace PZI do metropolitních areálů stoupla z 71,9 % v roce 1998 na 76,7 % v roce 2005. I když tento vzestup byl způsoben hlavně zvýšenou koncentrací PZI do Pražského areálu. Do Česka tedy začínají proudit PZI s vyšší přidanou hodnotou a do progresivnějších odvětví, které se více koncentrují do měst.

Druhá hypotéza předpokládala horší výchozí pozici moravských metropolitních areálů, ale postupem času se stav PZI v českých a moravských metropolitních areálech bude vyrovnávat. Stav v moravských metropolitních areálech byl v roce 1998 opravdu daleko nižší než stav PZI v českých metropolích, a to přestože koncentrují velmi podobný počet obyvatel. Tento rozdíl se postupem času snižoval a v roce 2004 byl stav PZI v českých a moravských metropolitních areálech podobný. V roce 2005 se však rozdíl opět zvýšil, díky velkému propadu Brněnského areálu, přesto byl menší než na začátku sledovaného období. I tato hypotéza se tedy potvrdila.

Třetí hypotéza se pokusila propojit kvalitativní analýzu a rozdíly v rozložení PZI do metropolitních areálů. Předpokládali jsme, že lokalizaci bude stále více ovlivňovat kvalita metropolitních areálů. I tato hypotéza se potvrdila, ale tentokrát jen v období 1998 – 2004. Rok 2005 nám u všech sledovaných kvalitativních ukazatelů snížil hodnotu korelačního koeficientu pod jeho úroveň v roce 1998. Můžeme tedy alespoň konstatovat, že lokalizaci PZI nejvíce ovlivňuje kvalita lidského kapitálu a VaV v regionu. Ale opět musíme podotknout, že tyto ukazatele mohli být zpětně ovlivněny rozmístěním PZI, a proto jsou dnes vysoké v regionech s vysokým stavem PZI.

PZI se tedy v Česku stále více koncentrují do měst a hlavně do Pražského metropolitního areálu. Moravské metropolitní areály se po pomalém startu, začínají pomalu srovnávat krok s českými metropolitními areály. Ale jak se nám ukázalo ve třetí hypotéze, všechna tato data jsou nepřesná. Jelikož stačil prodej jedné Brněnské firmy, kterého si nevšimli ani mnozí Brněnští odborníci a Brno se v hodnocení z atraktivního metropolitního areálu, stalo jen průměrným až podprůměrným. Všechny tyto výsledky tedy musíme brát s velkou rezervou!

6 Seznam použité literatury

6.1 Literatura

BLAŽEK, J. (1996): Nové institucionální rámce ekonomiky a regionální rozvoj: velké firmy a sektor progresivních výrobních služeb. In: Hampl, M. a kol.: Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha, s. 303-314.

BLAŽEK, J. (1999): Regional Development and Regional Policy in Central Eastern European Countries in the Perspective of the EU Eastern Enlargement. In: Hampl, M. et al.: Geography of Societal Transformation in the Czech Republic. Department of Social Geography and Regional Development, Charles University of Prague, Faculty of Science, Praha, s. 303-314.

BLAŽEK, J. (2001): Velké firmy a subjekty progresivního terciéru jako aktéři regionálního rozvoje v České republice. In: Hampl, M. a kol.: Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha, s. 227-248.

BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. (2002): Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika klasifikace, Karolinum, Univerzita Karlova, Praha, 211 s.

BLAŽEK, J., CSANK, P. (2007): The role of the West East gradient for regional development: The Case of The Czech Republic, *Acta Universitatis Carolinae – Geographica* (v tisku).

CIHELKOVÁ, E. a kol (2001): Světová ekonomika, nové jevy a perspektivy. C. H. Beck, Praha, 130 s.

DICKEN, P. (1998): *Global Shift: Transforming the World Economy*. The Guilford Press, New York, 496 s.

DUNNING, J. H. (1993): *Multinational Enterprises and the Global Economy*. Addison – Wesley Publishing Company, London, 678 s.

ENSIGN, P. C. (1996): An examination of foreign direct investment theories and the multinational firm: A business / economics prespective. In: Green, M. B., McNaughton, R. B.: *The Location of Foreign Direct Investment: Geographic and Business Approaches*. Athenaeum Press, Avebury, s. 15-27.

FUCHS, R. J., DEMKO, G. (1979): Geographic inequality under socialism, *Annals of the Association of American Geographers*, Vol. 69, č. 2, s. 304-318.

GREEN, M. B., MCNAUGHTON, R. B. (1996): *The Location of Foreign Direct Investment: Geographic and Business Approaches*. Athenaeum Press, Avebury, 270 s.

HAMPL, M., GARDAVSKÝ, V., KÜHNEL, K. (1987): Regionální struktura a vývoj systému osídlení v ČSR. Univerzita Karlova, Praha, 255 s.

- HAMPL, M. (1996): Transformační procesy a předpoklady dalšího vývoje systému osídlení. In: Hampl, M. a kol.: Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha, s. 91-125.
- HAMPL, M. (1999): Long-term Trends of Settlement Development. In: Hampl, M. et al.: Geography of Societal Transformation in the Czech Republic. Department of Social Geography and Regional Development, Charles University of Prague, Faculty of Science, Praha, s. 27-44.
- HAMPL, M. a kol. (2001): Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, 328 s.
- MEYER, S., QU, T. (1996): Place-specific determinants of FDI: The geographical. In: Green, M. B., McNaughton, R. B.: The Location of Foreign Direct Investment: Geographic and Business Approaches. Athenaeum Press, Avebury, s. 1-13.
- PICHANIČ, M. (2004): Mezinárodní management a globalizace. C. H. Beck, Praha, 176 s.
- PLOJHAR, M., SRHOLEC, M. (2003): Hospodářská politika vůči přímým zahraničním investorům. In: Kadeřábková, A., Spěváček, V., Žák, M.: Růst, stabilita a konkurenceschopnost: aktuální problémy české ekonomiky při vstupu do EU. Linde, Praha, s. 310-326.
- REUBER, L. (1973): Private foreign investment development. Clarendon Press, Oxford, 73-81 s.
- SPIPKOVÁ, J. (2004): Kontaktní systémy, moderní aglomerační výhody a zahraniční investoři. Geografie-Sborník ČGS, 109, č. 2, s. 252-265.
- SRHOLEC, M. (2004): Přímé zahraniční investice v České republice. Linde, Praha, 171 s.
- SÝKORA, L. (2000): Globalizace a její společenské a geografické důsledky. In: Jehlička, P., Tomeš, J., Daněk, P. eds, Stát, prostor, politika: vybrané otázky politické geografie. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK v Praze, Praha, s. 59-79.
- TOMEŠ, J. (1996): Vývoj regionálních rozdílů v nezaměstnanosti jako indikátor transformačních změn. In: Hampl, M. a kol.: Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha, s. 255-301.
- ŽÍŽALOVÁ, P. (2006): Přímé zahraniční investice v Česku. Geografie- Sborník ČGS, Vol. 111, Č. 2, Praha, s. 186-197.

6.2 Vysokoškolské kvalifikační práce

KOUSALOVÁ, P. (2005): Lokalizace přímých zahraničních investic: potenciál a jeho realizace v regionech. Magisterská práce. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha 2005, 110 s.

LISÁ, K. (1999): Analýza regionální struktury zahraničních investic ve vybraných státech střední Evropy. Magisterská práce. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha 1999, 83 s.

PODHOLA, M. (2006): Analýza vlivu vybraných přímých zahraničních investic v ČR na úroveň zaměstnanosti. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Černošice 2006, 52 s.

SPIJKOVÁ, J. (2006): Zahraniční investoři a jejich percepce investičního a podnikatelského prostředí v České republice: pilotní studie v behaviorální geografii. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha 2006, 208 s.

ŽÍŽALOVÁ, P. (2003): Regionální analýza rozmístění zahraničních investic v České republice. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha 2003, 40 s.

ŽÍŽALOVÁ, P. (2005): Regionální analýza přímých zahraničních investic v zemích střední Evropy. Magisterská práce. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha 2005, 92s.

6.3 Prameny

AVO (2007): Asociace výzkumných organizací.

<<http://www.avo.cz/databaze/index.php>> [15. 6. 2007].

ČNB (1998): Přímé zahraniční investice 1998. <www.cnb.cz> [15. 5. 2007].

ČNB (1999): Přímé zahraniční investice 1999. <www.cnb.cz> [15. 5. 2007].

ČNB (2000): Přímé zahraniční investice 2000. <www.cnb.cz> [15. 5. 2007].

ČNB (2001): Přímé zahraniční investice 2001. <www.cnb.cz> [15. 5. 2007].

ČNB (2002): Přímé zahraniční investice 2002. <www.cnb.cz> [15. 5. 2007].

ČNB (2003): Přímé zahraniční investice 2003. <www.cnb.cz> [15. 5. 2007].

ČNB (2004): Přímé zahraniční investice 2004. <www.cnb.cz> [15. 5. 2007].

-
- ČNB (2005): Přímé zahraniční investice 2005. <www.cnb.cz> [15. 5. 2007].
- ČSÚ (2006): Cizinci v České republice. ČSÚ, Praha, 240 s.
- ČSÚ (2005): Cizinci v České republice. ČSÚ, Praha, 217 s.
- ČSÚ (2007): Sčítání lidu, domů a bytů 2001. <www.czso.cz> [30. 6. 2007].
- E-ON (2007): Oznámení o zániku společnosti Jihomoravská energetika, a.s.. <<http://www.eon.cz/cs/investors/declaration/jme.shtml>> [25. 7. 2007].
- HN (2007): PZI budou dostupné všem. Hospodářské noviny. <www.ihned.cz> [8. 6. 2007].
- KRAMÁŘ (2006): Hyundai, vše co byste měli o projektu vědět [online]. <<http://www.nosovice.com/hyundai.pdf>> [25. 7. 2007].
- MŠMT (2007): Ústav pro informace a vzdělání. <www.uiv.cz/soubor/2470> [30. 6. 2007].
- TÝDEN (2007): Výroba automobilů v Česku stále roste. Týden, 30. 7. 2007, s. 19.
- UNCTAD (2007): United Nations Conference on Trade and Development: FDI database. <www.unctad.org> [25. 5. 2007].
- UNSTATS (2007): United Nations Statistic Division. <unstats.un.org> [11. 5. 2007].